

Motion till riksdagen 2005/06:Kr391

av **Lena Adelson Liljeroth m.fl. (m)**

Statens stöd till folkbildningen

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om studieförbunden.

Motivering

Bildningsförbunden har sedan 1800-talet haft i uppgift att ge människor ökade kunskaper för att kunna stärka sina möjligheter och utvecklas i och utanför sitt arbete. De svenska studieförbunden och folkbildningen har också haft stor betydelse för uppbyggnaden av den svenska demokratin. Folkbildningen har fungerat som kunskapsförmedlare och skola för demokratiska umgängesformer under lång tid. Med tiden har dock bildningsförbundens roll successivt ändrats till att fylla även andra önskemål och behov.

I dag finns nio studieförbund. Sammanlagt har de olika förbunden ca 270 medlemsorganisationer. Studieförbunden har dessutom centrala samarbetsavtal med ytterligare ett åttio-tal organisationer och samarbetar lokalt med en mängd föreningar av olika slag.

Folkbildningen finansieras till stor del genom stöd från stat, regioner och kommuner. Ett grundläggande skäl till samhällets stöd har varit att folkbildningen bidrar till en demokratisk utveckling av samhället. Studieförbunden har också haft ett ansvar för att bredda kulturintresset i samhället och att främja individers personliga utveckling genom såväl bildning som i viss mån utbildning.

Den traditionella folkbildningen och studieförbunden är dock i många stycken tämligen stillastående. På vissa områden har mycket hänt, på andra egentligen ingenting. Man kan också fråga sig på vilket sätt med offentliga medel subventionerade studiecirklar i t.ex. underklädessömnad, bollywood-dans, tillagning av chokladpraliner och rosenodling förbättrar folkbildningen. Studieförbundens roll har kommit att ändras med tiden. En hel del av folkbildningsuppdraget har övergått till mer hobbybetonade verksamheter och studiecirklar som i praktiken påminner om intresseföreningar inom hobby-,

Fel! Okänt namn på

kultur- och fritidssektorn. Vår mening är att dessa cirklar borde kunna bära sina egna kostnader i stället för att inskränka på andra samhällsnyttiga funktioner som rimmar bättre med mer direkt folkbildning.

Studieförbundens verksamhet kan grovt delas in i två delar, där den ena består av direkt folkbildande verksamhet som språk-, skrivar-, data-, IT-, medie- och släktforskningskurser etc., medan den andra delen snarare består av hantverks- och hobbyverksamhet som t.ex. trädgård, måleri, skulptur, snickeri, konsthantverk, sång och dans, resor, mat och dryck.

Vi anser att offentliga medel till folkbildningen skall inrikta sig på just folkbildning. Övrig verksamhet som erbjuds genom bildningsförbundens regi skall bekostas fullt ut av deltagaren. Det finns exempel där kommunala bidrag till studieförbunden har dragits in utan märkbar påverkan på utbudet av kurser och studiecirklar. Det finns exempel på kommuner som minskat bidragen till studieförbunden med två tredjedelar och detta har lett endast till en avgiftshöjning på 5 % för kurserna. Huruvida landets kommuner väljer att stödja folkbildningen eller inte skall de själva avgöra.

1998 avslöjades att den socialdemokratiska majoriteten i Stockholms läns landsting beviljat bildningsförbundet ABF över 60 miljoner kronor i bidrag under mandatperioden. Skattepengarna, som var avsedda för folkbildningen, gick alltså i stället till att upprätthålla en politiskt närstående organisation. Pengarna hade betalats ut som ekonomiskt stöd för allehanda projekt inom studieförbundet men utan adekvata krav på uppföljning. Under senare år har det också kommit avslöjanden om direkt bidragsfusk inom ABF, bl.a. med deltagarlistor och ersättning för personer som inte existerat. Bidrag har gått till kurser och projekt som egentligen inte alls har med folkbildning att göra. Enligt ABF:s eget informationsmaterial är ”det enda som sätter gränsen för vad den kan handla om är din fantasi”.

Det har med andra ord inte alltid varit kvaliteten på verksamheten som avgjort bidragens storlek, utan endast hur många som deltagit i olika kurser. Även Kulturrådet har börjat ifrågasätta systemet. Fler deltagare och fler kurser leder till att alla möjliga och omöjliga kurser/cirklar kommer fram i programkatalogerna.

Den 350-sidiga SOU-utredningen ”Folkbildning i brytningstid”, som kom 2004, innehöll inte så många konkreta förslag på förändringar. Den innehöll märkligt nog inte heller någon kritik av Folkbildningsrådet. Riksrevisionen kritiserar i sin granskning dock Folkbildningsrådet och pekar på att statens intentioner för statsbidraget till folkbildningen – nämligen att gynna verksamheter med växtkraft – inte uppfylls.

SOU-utredningen efterlyste däremot att regeringen skall initiera mer omfattande utvärderingar av folkbildningens organisationer och deras verksamheter. Den konstaterade också att studieförbunden har få deltagare med utländsk bakgrund och få med funktionshinder. Samma kritik kommer från forskarna Ali Osman och Lisbeth Eriksson. De är tämligen kritiska till den del som gäller just integrationsarbetet och ser en fara i att tillmäta folkbildningen – i den form som den nu utövas – för stor betydelse för integrationen.

I dag sker fördelningen av statsbidragen bara utifrån timvolym i verksamheten. Folkrorelserna ser inte ut som förr, därför behöver även folkbildningen

Fel! Okänt namn på

förändras. Det förefaller som om studieförbunden behöver diskutera hur de bättre skall nå nya deltagare, använda sig av nya arbetsformer och våga utveckla sin verksamhet.

Sammanfattningsvis menar vi att de offentliga bidragen till studieförbunden kan minskas utan att folkbildningsuppdraget behöver försämrats. Tvärtom kan detta stärkas om uppdraget, som följer bidragen för folkbildning, blir tydligare. Sådana delar av studieförbundens verksamheter som inte är att beteckna som folkbildning skall inte finansieras med skattemedel. Därmed kan Moderaternas budgetförslag om en minskning av det statliga stödet till studieförbunden i högsta grad motiveras.

Stockholm den 5 oktober 2005

Lena Adelson Liljeroth (m)

Anna Lindgren (m)

Henrik Westman (m)